

PRESENTACIÓ:

Campanya Educativa amb els Grups de Joves vinculada a la recuperació de l'hàbitat del llop ens els boscos del Solsonès.

El **programa educatiu Fem tornar el llop a Busa** és una proposta didàctica d'educació ambiental elaborada per la Fundació Catalana de l'Esplai que complementa els projectes de Custòdia de les finques Patrimoni de l'Entitat i en aquelles en les que té un marc de Col·laboració de Custòdia amb els propietaris.

Fem tornar el llop a Busa és la Campanya Educativa adreçada als grups de joves dels Esplais de la Federació Catalana de l'Esplai, i que s'emmarca en la Proposta Educativa Àgora que es desenvoluparà a partir del Curs 2011-2012.

Consisteix en un conjunt d'activitats, sortides, jornades lúdiques i educatives, adreçades als grups de joves, amb un format metodològic d'Aprenentatge-Servei, a través de les quals els joves podran conèixer i aprendre tot el que envolta la l'ecologia i la biologia del llop i valorar els beneficis ambientals de la reintroducció del llop així com la compatibilitat del retorn d'aquesta espècie amb l'ús i la gestió que els habitants del Solsonès fan dels boscos de l'Espai natural dels Cingles de Busa i la Vall d'Ora.

Al llarg de les jornades es desenvoluparan diverses sessions de treball que incorporin treball interactiu, jocs de simulació, tallers cooperatius, accions sobre el terreny, treball amb les famílies

OBJECTIUS GENERALS

- ☑ Donar a conèixer la importància de l'existència d'una espècie com és el llop.
- ☑ Fomentar la millora del medi ambient i les característiques del territori, buscant l'equilibri territorial a les zones de mitja muntanya.
- ☑ Fomentar l'aplicació de mètodes de conservació dels ecosistemes forestals que permetin una gestió sostenible d'aquests alhora que fan possible la convivència amb espècies com el llop.
- ☑ Valorar la importància dels Ecosistemes forestals, aprenent a cercar evidències, i vinculant la responsabilitat de les nostres accions quotidianes en relació. Argumentant les conclusions de les experimentacions
- ☑ Passar estones agradables i divertides, a través de les accions i el treball en grup, amb la resta de joves i monitors.

ESTRUCTURA

La Campanya educativa presenta un ventall de 15 **activitats** de diferent tipologia: sortides, tallers, jocs de simulació, enquestes, experimentacions i observacions, etc.

El conjunt d'Activitats presenta una estructura dividida en 5 fases que facilita un ritme adequat de desenvolupament de les activitats i un aprenentatge més autònom per part dels joves.

Etapas de les activitats:				
Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5
Exploració de les Idees	Introducció de continguts	Estructuració del coneixement.	Aplicació	Accions amb les famílies
Aproximació a l'espècie	Coneixem l'ecosistema	Ens posem en la pell del llop.	Actuem pel llop	Actuem amb les famílies
"El més buscat de la vall"	"Els boscos del Llop"	"El llop en joc"	"Parlem del llop"	"Actuem amb les famílies"
2 activitats	4 activitats	3 activitats	3 activitats	3 activitats

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

En el desenvolupament de les activitats els educadors/es fan especial atenció als següents aspectes:

Adaptació

Activitats especialment flexibles pel que fa als continguts, procediments i aptituds que es treballen. Es destina un temps a compartir els coneixements previs dels participants, amb la finalitat de construir una explicació conjunta i prèvia del grup respecte allò que es farà al llarg de l'activitat.

Aquesta identificació i explicitació del coneixement previ permetrà avaluar posteriorment els aprenentatges.

Tanmateix els educadors/es vetllen per a permetre avanços i ritmes d'aprenentatge diferents entre els infants i joves que hi participen, tot aportant materials, recursos o experiències que fan possible aprenentatges autònoms.

Ritme

Activitats especialment pensades per a respectar el ritme de desenvolupament dels projectes educatius a l'esplai, tenint en compte que és un programa específicament dirigit a joves.

Preguntes i enigmes

Activitats especialment estructurades per a fomentar la curiositat per a la natura i la formulació de preguntes significatives sobre l'entorn dels mateixos joves.

Els educadors/es vetllen per a que sorgeixin preguntes que facin qüestionar els fenòmens del món. Les preguntes ens permeten identificar les explicacions que els infants fan sobre els fenòmens del món, i fomenten la reflexió i el pensament crític.

Creativitat

Activitats que potencien la creativitat i la imaginació a través de tallers diversos i reproduccions artístiques.

La sostenibilitat requereix noves formes de viure i noves formes de comprendre i interpretar el món, essent de molta importància imaginar i construir el futur i alternatives. En la visualització de futurs alternatius, la imaginació i la creativitat són elements essencials.

Ciutadania

Activitats que consideren els infants i joves participants com a persones actives i principals impulsores de canvis en les formes de viure de les seves comunitats socials més properes.

Les activitats estimulen el treball individual i el treball cooperatiu, afavoreixen el diàleg i l'intercanvi d'idees, i aprofundeixen en la dimensió ciutadana dels joves, tot estimulant la seva intervenció sobre l'entorn.

SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS

El programa educatiu que desenvolupem està estructurat en cinc etapes, plantejant un procés d'aprenentatge que: parteix dels coneixements concrets, permet estructurar coneixements més abstractes, per finalitzar en l'aplicació d'aquests nous coneixements més complexos, amb els companys i companyes de l'esplai i també amb els amics i familiars.

Etapa d'exploració:

L'exploració de les idees

Explorarem els punts de partença dels participants, les seves idees, els seus valors i les seves actituds, per tal que ells mateixos prenguin consciència, individualment i com a grup, de les seves maneres de mirar, pensar i actuar.

Aquestes fases inicials acompleixen l'objectiu també de conèixer el punt de partida dels participants respecte a un tema o fenomen concret, per tal de poder readaptar l'activitat d'aprenentatge i fer-la més significativa per als participants.

La intencionalitat

Comuniquem els objectius i els motius de l'activitat, doncs sense saber les raons finals per les quals es fa l'activitat, es fa difícil poder arribar a relacionar les noves idees amb les que els infants i joves ja tenen.

Etapa d'introducció de nous punts de vista:

Les noves maneres de veure i de pensar

Introduïm noves informacions i nous punts de vista, facilitant-ne el intercanvi de maneres diferents de veure els fenòmens i les problemàtiques.

Els aspectes conceptuals prenen aquí molta importància, doncs tant les actituds com els comportaments tenen, rere seu, un suport conceptual que permet saber "el perquè" d'una determinada acció, i evitar la imposició de normes de conductes individuals.

Etapa d'estructuració i reflexió:

Prendre consciència dels canvis

Dediquem temps a reflexionar sobre què s'ha après. Ajudem a identificar els coneixements necessaris per a comprendre les situacions i les temàtiques, i ajudem a sintetitzar-los, facilitant la presa de consciència dels possibles canvis de punts de vista.

Etapa d'aplicació i actuació:

Les noves maneres de fer

Relacionem la situació estudiada amb d'altres properes i pròpies de la vida quotidiana dels participants. Com més relacions es vagin establint, més fàcil serà que es produeixi un aprenentatge significatiu i modificacions en el comportament.

Seqüència d'activitats:

Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5
Introducció	Explora	Estructuració	Aplicació	

Presentació de la proposta educativa

Resum

La Campanya Educativa respon a la problemàtica ambiental vinculada amb la desaparició de una espècie emblemàtica dels nostres boscos i muntanyes, el llop.

El llop ibèric va dominar els boscos catalans fins a finals del segle XIX o principis del segle passat. Aquesta espècie, que habitualment habitava les zones boscoses i muntanyoses del nostre país, a vegades, sobretot si passava gana, baixava al pla per devorar bèsties mortes, assaltar corrals i en alguns casos atacar a persones. Així fou com, al llarg de la història es va anar guanyant la mala fama que el perseguí fins a la seva total exterminació a principis del segle XX.

Després d'un segle desaparegut de les nostres muntanyes, a principis de la dècada passada, es van començar a detectar indicis del retorn d'aquest superdepredador als nostres boscos. Sobretot a la zona del parc natura del Cadí Moixeró.

Amb aquesta proposta educativa pretenem que els col·lectius de joves dels esplais s'impliquin de forma activa en la tasques de conservació, gestió i estudi dels boscos de l'Espai natural dels cingles de Busa i la Vall d'Ora.

Entre els objectius genèrics que la Campanya té, hi trobem el de donar a conèixer els boscos del Solsonès, fer una diagnosi de l'estat de conservació de l'habitat potencial del llop a l'entorn dels cingles de Busa, conèixer amb detall l'espècie objecte de reintroducció. També pretenem capacitar els i les joves de les entitats d'esplai per actuar enfront d'aquesta problemàtica que els planteja la iniciativa, i, més enllà, ser capaços de posicionar-se com a figures actives de la societat quan topin amb altres problemàtiques semblants en el futur.

Els últims anys les notícies, iniciatives i articles sobre el retorn del llop s'han multiplicat als mitjans.

Proposta d'activitats: Fem tornar el llop a Busa.

FASE 1	Exploració d'idees	<p>El més buscat de la vall.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Presentació de la proposta educativa: "Que torni el llop!" ✓ Activitat de reconstrucció històrica: "El Llop a la Vall d'Ora"
FASE 2	Introducció de continguts	<p>"Els boscos del Llop"</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Descoberta de l'hàbitat "Transectes de vegetació i inventaris de fauna" ✓ Activitat de representació mural: "El mural, Els boscos de la Vall d'Ora " ✓ Identificació de rastres: "Rere la petjada del Llop" ✓ La Gestió forestal dels Boscos de la Vall d'Ora.
FASE 3	Estructuració del coneixement	<p>El llop en joc</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Joc de simulació: "La serra dels llops" ✓ Joc de simulació: "Marquem el Territori" ✓ Enquesta a la població local: "La percepció del Llop".
FASE 4	Aplicació	<p>Parlem del Llop</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Podrem fer tornar el llop? Conclusions de les enquestes, conclusions de l'hàbitat. ✓ Disseny d'una exposició sobre reintroducció d'espècies : "Reintroducció" ✓ Crear un conte sobre el retorn del llop: "El retorn del Llop als Boscos de la Vall d'Ora."
FASE 5	Accions amb les famílies	<p>Actuem amb les famílies.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sortida amb les famílies: "El retorn del Llop als Boscos de la Vall d'Ora". ✓ Els joves expliquen el seu projecte. "Sortim al Babau!!!" ✓ Accions ambientals a la finca.

1. Exploració de les idees: El més buscat de la vall

Eix d'animació	El retorn del llop a Busa	 2 sessions
Tipologia	Descoberta temàtica. Activitat d'exploració.	
Destinataris	Joves Espai A L'Espai	

Els boscos i muntanyes del nostre país havien estat un hàbitat ideal per el Llop.

Aquest gran depredador que es situa a la part més alta de la xarxa tròfica, no tenia cap depredador directe a excepció de l'home. És evident que el motiu de la seva extinció va ser la pressió directe de l'home.

La pregunta motivadora que volem traslladar als i les joves al llarg d'aquesta primera fase de la proposta educativa és:

Pot tornar a viure als boscos de Busa el llop? I, més enllà dels condicionants de l'entorn natural, com rebria l'entorn social i econòmic d'aquesta contrada del Solsonès, la reintroducció d'aquest vell conegut?

Objectius

- Que els nois i noies siguin capaços de identificar els trets principals de la biologia i l'ecologia del Llop i de l'hàbitat en el que habita
- Que els participants siguin capaços d'identificar les principals amenaces que poden afectar a la reintroducció d'aquesta espècie en el nostre territori.
- Transmetre al joves un model clar la relació que hi pot haver entre la conservació de la biodiversitat d'un ecosistema i la presència d'espècies superdepredador com ara el llop.
- Capacitar als joves per identificar què és una espècie bioindicadora.
- Que el grup de nois i noies es coneguin l'hàbitat de l'espècie objecte d'estudi i n'entenguin els fluxos i processos interns.
- Que els joves completin el procés que planteja aquesta iniciativa buscant que ells mateixos experimentin un canvi d'actitud personal surtin-ne reforçats i actuar i fer actuar la gent del seu entorn proper, seguin el model transferit en altres circumstàncies.

Descripció de les activitats proposades

1. Que torni el llop. Presentació de la proposta educativa

La primera sessió serà una presa de contacte amb la temàtica i el centre d'interès de la proposta educativa. Durant aquesta sessió els educadors introduiran la problemàtica de la reintroducció del llop als boscos de Catalunya. Ho faran mitjançant els recursos audiovisuals que hi ha disponibles a la web.

Un cop presentat el protagonista continuarem la sessió explicant com s'estructura la proposta. Explicarem quines activitats es proposen en cadascuna de les 5 fases. En aquesta sessió cada grup d'esplai pot aprofitar per distribuir sobre el calendari cadascuna de les activitats i establir terminis per anar tancant les diferents fases de la proposta.

Per acabar la aquesta activitat facilitarem als i les joves l'accés a informació sobre el llop a través de bibliografia disponible, publicacions relacionades, llistat d'adreces web amb informació interessant. D'aquesta manera els donarem algunes vies d'accés a la informació que hauran de gestionar durant la següent activitat proposada en aquesta primera fase.

Altres opcions poden ser:

- Exposicions temporals sobre el llop.
- Visita al zoo.

Material i recursos

- Accés a una aula informatitzada per realitzar la primera part de l'activitat.
- Recull documental i d'adreces d'interès
- Cartografia digital i editada de la Vall d'Ora i els Cingles de Busa

2. El llop a la Vall d'Ora. Activitat de reconstrucció històrica.

En la segona sessió de treball d'aquesta primera fase proposarem al grup de joves que realitzin una exercici de documentació sobre l'història del llop a Catalunya, tant des del punt de vista poblacional, biològic, com social.

Serà un treball que el portarem a terme en grups. A través de les fonts de documentació que els hem facilitat a la primera Sessió i a la seva capacitat per ampliar aquesta recerca cada grup de joves tindrà l'objectiu de representar davant la resta del grup la història del llop a Catalunya.

Els educadors hauran de fomentar entre els grups diferents tipologies de presentació per tal que n'hi hagi el ventall més ampli possible i alhora intentant que el format de la presentació escollit per cada grup s'ajusti al màxim a les seves capacitats.

Ex: podem proposar als joves que representin la història del llop en formats tant variats com: una representació teatral (breu), un mural, mímica, una cançó, una auca, amb un format que s'aprofiti de les noves tecnologies...

Conclusions:

Un cop representades o exposades totes les presentacions preparades pels diferents grups, els educadors moderaran un debat/tertúlia sobre la història del llop al nostre país, que alhora serà extrapolable a la història d'aquesta espècie a les contrades dels cingles de Busa i els boscos del voltant.

Material i recursos

- Accés a una aula informatitzada per realitzar la primera part de l'activitat.
- Recull documental i d'adreces d'interès
- Materials fungibles varis per preparar les representacions de les històries.

2. Introducció de continguts. El bosc del llop.

Sortida al camp

Eix d'animació	Hàbitat potencial del llop.	 oberta
Tipologia	Descoberta temàtica i sensorial. Activitat d'exploració.	
Destinataris	13 a 17 anys Espai Entorn natural	

Durant la primera fase de la proposta d'activitats haurem conegut alguns dels aspectes de la vida dels llops i de l'hàbitat que ocupaven i que potencialment poden ocupar. Ens haurem fet moltes preguntes que encara no haurem pogut resoldre.

En la segona fase de la proposta arriba el moment de trepitjar el terreny, calçar-nos les botes i agafar la motxilla per conèixer d'a prop els boscos que havia havien habitat en el seu dia els llops catalans.

Mitjançant mètodes d'estudi senzills i a l'abast de tots els i les joves, els proposarem fer d'investigadors i estudiar la viabilitat de l'espècie en l'hàbitat dels boscos que envolten els cingles de Busa i la vall d'Ora.

Objectius

- Conèixer l'Ecosistema forestal dels voltants dels cingles de Busa
- Analitzar quin és l'estat de conservació de l'hàbitat i avaluar si aquest està en condicions per tal que els llops s'hi estableixin de manera permanent.
- Ajudar al grup a treure conclusions argumentades al voltant de les problemàtiques que van portar el llop a la desaparició.
- Valorar l'acceptació que tindria entre la població de la zona la recuperació de les poblacions de llops
- Participar activament i en l'aplicació d'un pla de gestió forestal sostenible que permet la conservació de l'hàbitat.
- Aprendre a treballar en equip i cooperativament amb la resta d'e joves.

Descripció

1. Ruta per els cingles de Busa. Descuberta i estudi de l'hàbitat.

Durant l'estada a l'Alberg de la Rectoria de la Selva no podem deixar escapar l'ocasió de fer una de les rutes més espectaculars que ens ofereix l'entorn dels Cingles de Busa.

Sortint des de la Rectoria ens enfilarem fins al pla de Busa passant pel coll d'Ordigues. Aprofitarem per visitar espais emblemàtics d'aquest paratge poc conegut i freqüentat com ara la presó del Capolatell i el mirador del Capola. La primera nit la passarem a la vora de l'Ermita de Sant Cristòfol de Busa i l'endemà baixarem pel camí de les escales fins arribar al fons de la vall d'Ora. Després de fer nit a l'ermita de Sant Pere de Graudescales tornarem a la Selva sense deixar de visitar els conjunt de molins i serradores del riu Aiguadora.

Al llarg d'aquesta ruta, a part de gaudir de tots els atractius que ens ofereix el propi paisatge, aprofitarem per realitzar un petit estudi amb tres focus principals d'interès:

Estat de conservació de l'hàbitat forestal: una aproximació a l'ecologia forestal ens permetrà saber quin grau de maduresa i biodiversitat presenten les zones boscoses que anirem creuant al llarg de la ruta.

Fauna: També podem aprofitar per recollir mostres i buscar restes i rastres de l'activitat de la fauna que habita els boscos i els prats de pastura dels cingles i la Vall d'Ora.

Estudi sociològic: tot i no ser una zona gaire habitada, el pla de Busa encara està habitat per algunes famílies que es resisteixen a acabar abandonant la vida a la muntanya. Tot i ser poques veus, ens poden donar transmetre molta informació preciosa sobre la història, desaparició i retorn dels llops en aquestes zones altes de la comarca del Solsonès.

Aquest és un exemple del tipus de fitxes que podem fer servir per tal de recopilar la informació de l'estudi dels boscos.

15. L'ambient també juga! Treball de camp

Característiques ambientals
Amb el termòmetre i el psicomètre es mesuren les condicions ambientals. Cal tenir en compte l'hora en que es prenen les mesures i col·locar sempre el termòmetre a l'ombra.

El sòl
La fondària i característiques del sòl són una indicació de la maduresa del bosc. Constantment hi ha incorporacions de matèria orgànica i transformacions d'aquests elements minerals.

El recobriments vegetal
Aquesta mesura ens permet comparar l'estructura vertical dels diferents boscos i veure el seu grau de maduresa. El recobriments mesura el % de superfície que està coberta per vegetació i un bon recobriments vegetal frena l'erosió del sòl.

Les algues escollides representen els següents nivells de cobertura:

- Entre 0 m. i 0,25 m...Plantes herbàcies
- Entre 0,25 m i 2 m ... Arbusts
- Entre 2 m i 6 m ... Arbres

Preneu les mesures de temperatura i humitat relativa a fora i a dins del bosc.

Temperatura (fora)	Humitat relativa (fora)
Temperatura (dins)	Humitat relativa (dins)

Clauveu la piqueta en 3 punts diferents, mesureu les fondàries del sòl.

Fondària		
Punt 1	Punt 2	Punt 3

Observeu el recobriments a les diferents alçades i en 10 punts concrets aneuu 1 (si presenta recobriments) o 0 (si no en té).

Recobriments	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Total
Entre 0 i 0,25m											
Entre 0,25 i 2m											
Entre 2 i 6m											

La radiació
Dependent dels diferents tipus de boscos, arriba més o menys llum al sotabosc. Mesureu la radiació que hi arriba en 10 punts de la terra parcel·la.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mojana
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	--------

Agència Catalana de Gestió del Medi Ambient | Els Boscos i la Gestió Forestal

16. Prenem mides als arbres Treball de camp

El transecte
A l'hora d'estudiar la vegetació utilitzem una sèrie de mètodes per a simplificar l'estudi. Un d'aquests mètodes és el transecte.

En un transecte comptabilitzem les plantes que "tallen" el pla d'una corda que hem posat a l'atzar. En aquest cas la corda serà la que ens delimita la parcel·la.

El mètode per realitzar el transecte és el següent. A cada metre, s'ha de mirar i anotar totes les plantes que estan "tallant" el pla de la corda en aquell punt concret. Assigneu-li a cada planta diferent un codi. És molt important que cada cop que es troba la mateixa planta se li assigni el mateix codi.

Anoteu a la taula els codis amb el mateix ordre que aneu trobant les plantes.

Transecte 1

m-1	m-2	m-3	m-4	m-5	m-6	m-7	m-8	m-9	m-10

Transecte 2

m-1	m-2	m-3	m-4	m-5	m-6	m-7	m-8	m-9	m-10

Codi **Característiques de la planta** **Codi** **Característiques de la planta**

Agència Catalana de Gestió del Medi Ambient | Els Boscos i la Gestió Forestal

Material i recursos

- Material de recerca per dur a terme els mostrejors.
- Bibliografia i documentació per resoldre dubtes un cop haguem tornat de la ruta.

2. Els murals de Busa. Representació artística.

Una vegada haguem tornat a la Rectoria de la Selva serà el moment de posar en ordre, estructurar i consolidar tota la informació que segur que haurem anat col·lectant de manera activa amb la investigació o de manera més passiva a través dels sentits i la mirada personal de tots i cadascun dels integrants del grup.

Una bona manera de traslladar tots aquests coneixements, informació, idees, sensacions a un pla físic és fent una mural o pòster de la sortida.

Proposarem als joves que es divideixin en tres grups de treball, un per cada etapa i demanarem a cadascun d'ells que al creïn un pòster o mural que resumeixi tot el que han vist, descobert i recopilat durant aquella etapa de la ruta.

La única condició que els donarem serà que l'han de fer sobre una plantilla que representa el recorregut que han fet durant la ruta. D'aquesta manera cada grup tindrà el tros de la seva etapa i quan hagin acabat de completar el mural, els podrem tornar a unir.

Material i recursos

- Material de recerca per dur a terme els mostrejos.
- Bibliografia i documentació per resoldre dubtes un cop haguem tornat de la ruta.

3. Rere la petjada. Xerrada

Durant aquesta tercera sessió de la segona fase convidarem al grup a participar en una formació d'un sol dia en identificació de petjades i altres rastres i restes d'animals.

La sessió serà conduïda per un educador ambiental.

La primera part de l'activitat es farà al mateix alberg i inclourà una part introductòria on es treballarà amb models de rastres.

En una segona part de l'activitat sortirem amb l'educador ambiental a fer una passejada pels voltants de la Rectoria i anirem buscant els rastres, restes i altres indicis de la presència de fauna.

Durant la passejada anirem recollint mostres que al tornar ordenarem en forma d'una exposició de rastres.

La riquesa en diversitat d'aquesta exposició ens donarà una mesura de la diversitat de fauna que alberga la zona dels voltants de la Rectoria.

Material i recursos

- Motlles de rastres dels animals més freqüents a la serra de Busa.
- Bibliografia i documentació relacionada amb els rastres i les restes.
- Fitxes d'identificació de rastres de camp.

4. Gestió i conservació, un compromís possible.

Els espais naturals boscosos des de sempre han estat una font de recursos. Fusta, carbó...

Amb els canvis en els models de consum energètics i per la duresa del treballs al bosc molta de l'activitat d'extracció dels boscos es va abandonar durant la segona meitat del segle XX.

Actualment, però, s'ha comprovat que un bosc ben gestionat presenta un estat de salut, biodiversitat major que un bosc abandonat.

A l'Alberg de la Rectoria de la Selva, la FCE porta a terme un pla de gestió forestal. Amb el grup de joves participarem en alguna de les tasques previstes dins aquest pla i així col·laborarem de forma activa en la conservació i millora de l'hàbitat potencial del llop.

Material i recursos

- Eines manuals adequades per fer els treballs proposats

3. Estructuració de les idees: el llop en Joc

Eix d'animació	El retorn del llop a Busa		 2 sessions	
Tipologia	Activitats d'estructuració del coneixement			
Destinataris	13 a 17 anys	Espai		A l'esplai
				Rectoria de la Selva

Una de les eines més potents per consolidar idees i fer que els aprenentatges siguin significatius és l'empatia. Si ens posem en la pell de l'individu objecte de la problemàtica i fem l'exercici de simulació les situacions reals de la seva vida, podem entendre molt millor alguns processos claus de la problemàtica amb més facilitat.

Si a més aquesta aproximació a la problemàtica la fem mitjançant una metodologia de joc, aconseguirem que els i les joves s'endinsin en el món del llop.

Objectius

- Conèixer els factors limitants que influeixen en la supervivència de les d'una espècie superdepredador com el Llop(aliment, hàbitat,..)
- Adonar-se de la dependència entre les poblacions de llops i l'hàbitat disponible.
- Copsar l'opinió de la població local de la vall d'Ora i els Cingles de Busa en relació al retorn del llop.

Descripció

En una primera sessió proposarem als joves desenvolupar dos jocs de simulació que recreen situacions o aspectes de la biologia i l'ecologia d'aquesta espècie de manera entenedora i lúdica.

1. La Serra dels Llops. Joc de simulació

L'activitat s'inicia recordant les espècies d'animals descobertes en les anteriors experiències de camp, i es va situant aquests éssers vius en funció del seu nivell dins la xarxa tròfica de l'ecosistema. Es realitza una simplificació d'aquesta xarxa tròfica situant quatre nivells: les plantes, els herbívors, els carnívors i els descomponedors. Establint així, un cercle on cada grup té una presa i un predador.

En el cas del llop podem establir, per exemple, com a en el primer nivell l'herba que mengen els conills, en el segon els mateixos conills en el tercer el llop i en el nivell dels descomponedors, el voltor.

Distribuïts en grups, els participants s'identifiquen per una beta de color. Hi ha quatre colors per als quatre grups. Es recorda quins equips (per tant quins colors), han de perseguir o córrer de quins altres. Es pacten les normes del joc i s'inicia.

Cada equip es distribueix pel territori de joc establert, i es comencen a perseguir. Quan un carnívor atrapa un herbívor, l'acompanya fins al "transformatori", on se li canvia el color de la beta de l'herbívor i aquest passa a ser un carnívor més. El joc finalitza quan hi ha alguna extinció d'algun grup o deixat un temps prudencial.

L'activitat conclou tot valorant les estratègies que cada participant a desenvolupat al llarg del joc. Hi ha qui s'amaga el color de la beta amb el color de la roba (mimetisme), hi ha qui caça en grup, qui corre molt i pot caçar sol, qui s'associa a un altre grup que no sigui predador seu per a protegir-se (simbiosi),...

A través de les seves experiències en el joc, anem recuperant els éssers vius descobertes en la investigació de camp i pensant sobre com ho deuen fer per a sobreviure dins la xarxa tròfica.

Material i recursos

- Betes blanques, vermelles, verdes i blaves.
- Pissarra i guixos de colors

2. Marcant el territori. Joc de simulació sensorial

En aquesta activitat intentarem simular en un espai de joc delimitat com actua el llop a l'hora de marcar el territori.

Els llops marquen el seu territori d'activitat amb les olors que desprenen les hormones que secreten associades amb l'orina.

Simulant aquests codi d'olors els participants hauran de acotar el territori de cadascuna de les colles de llops identificant la seva olor característica.

Simularem les olors amb pots que contindran ceres oloroses amb diferents aromes. Hi haurà 4 grups que simularan 4 manades de llops i aquests hauran d'acotar el seu territori unint els pots que fan la mateixa olor.

Amb aquesta activitat els i les joves viuran en la seva pròpia pell el que significa competir per un territori amb altres llops.

Material i recursos

- Pots de cera amb 4 aromes diferents.
- Fil de llana de 4 colors diferents

3. La percepció del llop. Enquesta a la població local

En aquesta segona sessió de treball amb els joves de l'Esplai, els proposarem fer una excursió per la vall d'Ora tot seguint un itinerari que transcorre per algunes de les masies encara habitades de la vall.

Abans de sortir d'excursió demanarem als participants que dissenyin un model d'enquesta que tingui per objectiu recollir informació sobre diferents aspectes relacionats amb el llop.

L'Enquesta podrà incloure preguntes sobre la memòria popular i el record de l'existència i presència del llop en aquelles contrades. El coneixement que té la gent de l'espècie. L'opinió que els mereix la possible reintroducció d'aquesta espècie en els boscos del seu voltant.

Al llarg de la sortida, els joves tindran l'objectiu de completar el major nombre d'enquestes als habitants de la població o a d'altre gent que ens puguem trobar pel camí. L'opinió dels visitants esporàdics, turistes o excursionistes també ens servirà per completar l'anàlisi de l'opinió de la gent arran el tema del llop.

La mateixa enquesta la poden fer a la població d'altres zones no properes als boscos del Solsonès. Per exemple a la gent de la població de l'Esplai. Serà interessant veure quines perspectives diferents tenen els habitants de la ciutat.

Material i recursos

- Plantilles d'enquestes
- Models de enquestes per tenir referències
- Itinerari de la ruta dels masos de la Vall d'Ora i les serres de Busa.

4. Aplicació: Parlem del llop

Eix d'animació	El retorn del llop		 3 sessions
Tipologia	Activitats d'estructuració del coneixement		
Destinataris	13 a 17 anys	Espai A l'esplai	

Arriba un moment en qualsevol aspecte de la vida que cal arremangar-se i posar-se a mans a l'obra. En aquesta fase de la proposta pretenem que els i les joves emprenguin, de la mà dels educadors, una sèrie d'iniciatives encaminades a transformar.

És relativament fàcil caure en el parany del pessimisme i pensar que els canvis o accions que puguin emprendre un grup de nois i noies i els seus educadors des d'un esplai de ciutat no poden ajudar de cap manera a canviar la vida d'una espècie animal desapareguda de les nostres muntanyes.

El repte d'aquesta fas serà fer que això no succeeixi.

Objectius

- Capacitar als i les joves de les eines per resumir i ordenar tota la informació que hauran acumulat durant les 3 primeres fases de la proposta.
- Transmetre una sensació d'empoderament al grup i fer-los sentir que les seves accions tenen una translació a la societat.
- Fomentar formes d'expressió creatives

Descripció

1. Podrem fer tornar el llop? Conclusions de les enquestes, conclusions de l'hàbitat.

A partir del buidatge de la informació recopilada a través de les enquestes fetes a la població de la Vall d'Ora i les Serres de Busa i a la gent del barri o de la població de l'Esplai, crearem un joc de Rol en format de debat.

Els i les joves hauran d'identificar quins són els perfils més marcats en el conjunt de les enquestes i a partir d'aquests perfils d'opinió hauran de crear els diferents personatges que intervindran en la dinàmica del joc de Rol

Un cop tinguin ben definits i caracteritzats els personatges per grups crearem una fitxa resum de cada un d'ells i elles.

El joc de rol, té com a objectiu que els participants es posin en la pell dels personatges creats especialment pel joc i basats en la realitat. A partir de la pregunta: Volem fer tornar el llop a les Serres de Busa? Els participants del joc hauran d'argumentar en un debat entre ells els pros i els contres de que el llop torni a habitar els boscos del Solsonès. El debat serà moderat per el personatge de l'Alcalde, també interpretat per algun o alguna dels participants.

També haurem d'inventar-nos un nom pel joc de Rol .

L'objectiu final de l'activitat serà posar en pràctica el joc amb algun dels grups de l'esplai que no hagi estat de colònies a la Rectoria de la Selva i que, per tant, no conegui amb profunditat la problemàtica del llop.

Material i recursos

- Plantilles per crear els personatges del joc de Rol
- Material informàtic per tal de crear els materials del joc.
- Disfresses per caracteritzar els personatges del joc de Rol.

2. Reintroducció. Exposició temporal

El llistat d'espècies que han desaparegut dels boscos, rius, prats... del nostre país és extensa. En alguns casos s'han pres iniciatives actives de reintroducció i en d'altres, de manera natural l'espècie que havia desaparegut ha tornat pel seu compte en el moment que ha retrobat les condicions adequades.

Crear una exposició temporal al voltant de la reintroducció d'espècies animals o vegetals, pot ser una activitat motivadora pel grup de joves que ha estat seguint aquesta proposta educativa.

Per crear aquesta exposició hauran d'estructurar la seva feina en diferents fases.

Disseny de l'exposició: Pensar-ne els continguts, escriure'ls, documentar-se, pensar-ne el suport.

Producció: Calcular el cost que pot tenir la execució de l'exposició, buscar les fonts de finançament.

Execució: Crear els materials que formaran l'exposició(plafons, elements...)

Difusió: Buscar els possibles espais destinataris de l'exposició. Esplais veïns, escoles, centres cívics, actes al carrer...

Material i recursos

- Difícil concretar. Anirà en funció del tipus d'exposició que es proposi crear el grup.

3. L'hora del conte. Taller de rondalles.

Una manera de difondre tot el que el grup de joves ha après duran el transcurs de la proposta al més petits de l'esplai és a través dels contes i les rondalles.

Al llarg de la història els llops han suscitat infinitat de rondalles i contes. En aquests el llop sempre apareix com el dolent, segurament la intenció d'aquests contes era posar la por al cos dels nens i nenes d'abans per evitar que s'aventuressin sols al bosc.

Tanta literatura popular encaminada a desprestigiar un animal va acabar produint els seus fruits segurament va ajudar a la persecució dels llops fins a la seva desaparició del territori.

Proposarem als nois i noies del grup de joves que li donin la volta a la història i que inventin històries, contes i rondalles que tinguin de protagonista el llop, però sense que aquest tingui connotacions negatives forçosament.

Aquest treball l'hauran de fer per grups.

Un cop acabades i revisades les històries per part dels educadors de l'esplai, podem convocar una jornada de contes i llegendes i explicar-los als més petits de l'esplai.

Com a extensió de l'activitat, podem afegir una sessió que consistiria fer una taller d'explicar contes amb una persona experta en la matèria. Així els nois i noies podrien treballar les habilitats comunicatives que calen per transmetre una història.

Material i recursos

- Documentació sobre els llops i les llegendes relacionades.
- Expert/a en contes i llegendes

5. Accions amb les famílies: Sortida a la Rectoria amb les famílies.

El treball que els i les joves han estat fent al llarg de la 4a fase de la proposta esdevé molt important per tal que aprenguin a participar en la societat a través d'un centre d'interès que en aquest cas és el Llop. Les accions empreses amb els companys i companyes de l'esplai busquen també que el grup millori en la seva autogestió de grup.

Més enllà, però l'objectiu final de la proposta que ens ocupa és crear una societat compromesa i transformadora i això només s'assoleix implicant tots els àmbits de la societat.

Un primer pas per tal de traslladar la iniciativa creada en el sí del grup d'esplai a la resta de l'entorn dels joves pot ser preparar activitats en les que puguin participar els familiars del joves de l'esplai

Objectius

- Despertar la curiositat per a descobrir fenòmens naturals i fomentar actituds de respecte per la natura.
- Descobrir la importància de l'aire i del vent per a disseminar les llavors o les espores dels bolets enmig del bosc.
- Reflexionar sobre les propietats dels elements per a que siguin fàcilment transportables per l'aire (pes, forma).
- Realitzar una descoberta temàtica del bosc, parant atenció a tots els elements vinculats a la necessitat de moviment de l'aire.

Eix d'animació	El retorn del Llop		 obert
Tipologia	Activitat d'actuació i aplicació de coneixements		
Destinataris	Joves i familiars	Espai A l'esplai i a la Rectoria de la Selva	

Descripció

1. Visita a la Rectoria de la Selva amb les famílies.

Aquesta activitat consistiria en que els joves de l'esplai organitzessin una sortida a la Rectoria de la Selva oberta a tots els familiars i amics dels joves del grup.

En aquesta sortida, que pot ser d'un dia o de varis en funció de les necessitats del grup, els joves s'haurien d'encarregar de realitzar un guiatge de descoberta de l'entorn natural de la Rectoria de la Selva.

Per fer-ho, hauran de realitzar un treball previ de preparació que farà que hagin de recuperar molta de la feina feta durant les primeres fases de la proposta educativa.

L'objectiu final de l'activitat és acostar als familiars i amics l'experiència viscuda pels i les joves de l'esplai durant la seva estada a la Rectoria de la Selva.

Material i recursos

- Tots els materials recopilats i creats al llarg de la proposta.

2. “Sortim al Babau!!!”

El Babau és una revista local del municipi de Navès oberta a la participació ciutadana. En aquests moments ja se n'han editat 86 números i la darrera es va publicar l'agost de l'any passat. El tiratge d'exemplars impresos és de 230 exemplars.

De l'experiència de portar les famílies dels joves de l'esplai a visitar la Rectoria de la Selva i de conèixer les contrades de la Vall d'Ora i els cingles de Busa se'n pot treure molt de suc.

Proposarem als i les joves de l'esplai que escriguin un o varis articles que tinguin relació amb la visita dels seus familiars a Navès o que tinguin relació amb l'experiència de formar part d'un procés participatiu com el del programa d'activitats que us presentem.

Material i recursos

- Accés a eines informàtiques
- Documentació recopilada al llarg de la proposta
- Contacte amb la revista El Babau

3. Gestió i conservació, un compromís possible.

Els espais naturals boscosos des de sempre han estat una font de recursos. Fusta, carbó...

Amb els canvis en els models de consum energètics i per la duresa dels treballs al bosc molta de l'activitat d'extracció dels boscos es va abandonar durant la segona meitat del segle XX.

Actualment, però, s'ha comprovat que un bosc ben gestionat presenta un estat de salut, biodiversitat major que un bosc abandonat. A l'Alberg de la Rectoria de la Selva, la FCE porta a terme un pla de gestió forestal.

En aquesta ocasió el grup de joves serà l'encarregat de animar als seus familiars i amics per pujar un dia a la Rectoria i participar en alguna de les jornades de treball que es fan als boscos de la Rectoria.

Material i recursos

- Eines manuals adequades per fer els treballs proposats